

Állásfoglalás a magyar kultúrnövény-génbankhálózatról (L)

A GMO-Kerekasztal állásfoglalásai

Javaslattevők:

Ács Sándorné, Ángyán József, Darvas Béla, Gyulai Ferenc, Holly László, Horváth András, Kállai Tamásné, Kozma Pál, Rózsa Lajos, Tanka Endre és Varga Zoltán Sándor¹

A mezőgazdasági célú K+F intézetek pénzügyi támogatásának jelentős romlása mind a Magyar Tudományos Akadémiához (MTA),² mind a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumhoz (FVM)³ tartozó intézetek összevonásához vezethet és felveti azok későbbi privatizációjának lehetőségét is. A hazánk agrárkutatásait elszegényítő és végső soron megsemmisítő folyamattal párhuzamosan az ezekre az intézetekre bízott kultúrnövényi génkészlet megsemmisülhet vagy tulajdonost válthat.⁴ E folyamat eddigi legjellemzőbb eseménye a 80 ezres magtételt tároló Tápiószelei Agrobotanikai Intézet (TABI) önállóságának megszüntetése, majd új tulajdonosának (Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal) hozzáállása ehhez az örökséghez.⁵

A GMO-Kerekasztal – egyetértve a Növényi Génbank Tanács 2007. október 25-ei ülésének fontosabb megállapításával – a 2007. december 6-ai ülésén elhangzott hozzászólások és vita alapján⁶ az alábbiakat szögezi le és hozza a Magyar Köztársaság elnökének (Sólyom László), az MTA elnökének (Vizi E. Szilveszter) és a KvVM (Fodor Gábor) miniszterének tudomására, az FVM (Gráf József) miniszterének sürgős intézkedését kérve:

(i) A fenntartható mezőgazdaság kidolgozásában kulcsszerepű hazai tájfajta- és fajtaválasztékunk kertész és gazdanemzedékek, valamint nemesítő generációk kiemelkedő szakmai tevékenységének eredménye, s mint ilyen **a nemzeti örökség részeként kezelendő.**⁷ Véleményünk szerint ennek a természeti kincsnek **a megőrzése** – mint ahogyan az ehhez a munkához szükséges mértékű költségvetési pénzügyi forrás biztosítása is – **kiemelkedő állami feladat.**⁸

(ii) A biológiai sokféleségről szóló egyezmény (Rio de Janeiro, 1992) az egyes országok szuverén tulajdonának ismeri el a területeiken megtalálható élőlényeknek genetikai diverzitását. Az egyezmény az egyes országok köteletségévé teszi, hogy biodiverzitásukat védjék. Magyarország ezt az egyezményt aláírta és ratifikálta, amiből kötelezettségei egyenesen következnek. A hazai génbank hálózat – különösen a géntechnológia térhódításának idején – **kimagasló eredeti értéket képvisel**, hiszen csak erre támaszkodva lehetséges hazai új fajtákat előállítani. Ezt az örökséget még nem védik kellően szigorú, az

¹ A javaslattevők ezúttal mondanak köszönetet **Rodics Katalin** köztisztviselőnek (Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium), akinek munkája lehetővé tette a magyar növényi génbanki anyag megmaradását.

² Kőmíves T. Az Akadémiai Agrárkutató Központ tervéről. 2006. szept. 14. –

http://www.vedegylet.hu/doc/GM_kerekasztal8b.pdf 25. old.; Darvas B. Merre halad a magyar agrárkutatás? 2007. márc. 22. – http://www.vedegylet.hu/doc/GM_kerekasztal11.pdf 9. old.

³ Ángyán J. és Darvas B. A mezőgazdasági kutatóintézetek átszervezésének jelenlegi állása. 2007. okt. 11. – <http://www.vedegylet.hu/doc/GMkerekasztal13.pdf> 14-15. old.

⁴ Font S. és Ángyán J. Adjuk vagy nem adjuk a génbankot? (Országgyűlés, 2007. nov. 5.) –

http://www.parlament.hu/internet/plsql/ogy_naplo.naplo_fadat_aktus?p_ckl=38&p_uln=105&p_felsz=74&p_felszig=80&p_aktus=16

⁵ Holly L. Van-e értéke a nemzeti fajtagyűjteményeknek és ki rendelkezik felette? 2007. márc. 22. –

http://www.vedegylet.hu/doc/GM_kerekasztal11.pdf 10. old.; Gyulai F. Veszélyben a tápiószelei Agrobotanikai Intézet. 2007. okt. 11. – <http://www.vedegylet.hu/doc/GMkerekasztal13.pdf> 16. old.

⁶ <http://www.vedegylet.hu/doc/GMkerekasztal14.pdf> 9-16. old.

⁷ Jelen állásfoglalásunkat a **jövő nemzedék ombudsmanjának** megkülönböztetett figyelmébe ajánljuk.

⁸ 2003. évi LII. törvény; Tanka E. A nemzeti növényi gényűjtemény jogi szabályozása. 2007. december 6. – <http://www.vedegylet.hu/doc/GMkerekasztal14.pdf> 12-13. old.

ország érdekeit messzemenően figyelembe vevő törvények. **Ebbéli örökségünk számbavétele és mentése sürgős feladat**, hiszen a szántóföldi növények, a zöldségfélék, a gyümölcs és szőlő továbbá erdészeti kultúrák génmegőrzését ellátó intézetek jelenlegi sorsa teljesen bizonytalan. Meg kell oldanunk a kultúrnövény-génbankok egységes – a TABI-ra épülő és a természetben élő fajok génmegőrzésével összehangolt – irányítását. A 2004-ben, kormányrendeletben kihirdetett, érvényben lévő *FAO*-egyezmény szerint ezért **az FVM minisztere a felelős**.

(iii) A kultúrnövény-génbankhálózat szakmai felügyeletét a személyi állományában kibővítendő Növényi Génbank Tanácsra kell bízni, amelynek tagjai saját soraikból, szavazattöbbség alapján választanak tisztségviselőket (elnököt, titkárt és szakági munkabizottság-vezetőket).⁹

(iv) A kultúrnövény-génbankok biztonságát szavatoló törvény haladéktalan megalkotása után ki kell dolgozni a háziállat-génbankok külön jogi szabályozását is.

(v) Végül felhívjuk a figyelmet arra, hogy szükség van a mikrobiális génbankok létrehozásának és működtetésének külön törvényi szabályozására, hiszen e génbankok mezőgazdasági, ipari és nemzetbiztonsági szempontból egyaránt jelentősek.

a GMO-Kerekasztal tagjai közül: **Ács Sándorné** (Kishantosi Vidékfejlesztési Központ Kht., Kishantos; *IFOAM*); **Ángyán József** prof., DSc. (Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága); **Bakonyi Gábor** prof., DSc. (Szent István Egyetem, Állattani és Ökológiai Tanszék, Gödöllő); **Bauer Lea** (Biokontroll Hungária Nonprofit Kft., Budapest); **Békési László** prof., CSc. (Állattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézet, Méhtenyésztési és Méhbiológiai Kutatócsoport, Gödöllő); **Darvas Béla** prof., DSc. (MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, Ökotoxikológiai és Környezetanalitikai Osztály, Budapest); **Dömölki Livia** (Fogyasztóvédelmi Szervezetek Országos Szövetsége, Budapest); **Gyulai Ferenc** prof., DSc. (Szent István Egyetem, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet, Gödöllő); **Horváth András** CSc. (MTA Ökológiai és Botanikai Kutató Intézete, Vácrátót); **Illés Zoltán** dr. (Közép-európai Egyetem, Budapest); **Lövei Gábor** CSc. (*University of Aarhus, Faculty of Agricultural Sciences, Department of Integrated Pest Management Flakkebjerg Research Centre*, Slagelse, Dánia); **Kajner Péter** (Magyar Környezetgazdaságtani Központ, Budapest); **Kövics György** prof., CSc. (Debreceni Egyetem, Agrártudományi Kar, Növényvédelmi Tanszék, Debrecen); **Márai Géza** dr. (ex-Szent István Egyetem, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet, Gödöllő); **Menyhért Zoltán** prof. emeritus DSc. (ex-Szent István Egyetem, Környezet- és Tájgazdálkodási Intézet, Gödöllő); **Pataki György** PhD. (Corvinus Egyetem, Vállalatgazdaságtan Intézet, Döntéelmélet Tanszék, Budapest); **Roszik Péter** dr. (Biokontroll Hungária Nonprofit Kft., Budapest; Biokultúra Szövetség); **Rózsa Lajos** DSc. (MTA-MTM Állatökológiai Kutatócsoport, Budapest); **Sajgó Mihály** prof., DSc. (ex-Szent István Egyetem, Kémia és Biokémiai Tanszék, Gödöllő); **Székács András** DSc. (MTA Növényvédelmi Kutatóintézete, Ökotoxikológiai és Környezetanalitikai Osztály, Budapest); **Tanka Endre** prof., DSc. (Károli Gáspár Református Egyetem, Környezetvédelmi és Agrárjogi Tanszék, Budapest); **Varga Zoltán Sándor** prof., DSc. (Debreceni Egyetem, Természettudományi Kar, Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék, Debrecen).

⁹ A Tanácsot elsősorban a KvVM Biodiverzitás Osztályának, az FVM Természeti Erőforrások Főosztályának, és az MTA Konzerváció Biológiai Bizottságának képviselőivel volna szükséges kibővíteni.